

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Dominus de cœlo prospexit super filios hominum, ut uideat si est
intelligens, aut requirens deum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

IN PSALMUM XIII

dem monasterium, aut collegium esse, cum non nisi onus & scandalum sint populo dei. Sed quis omnes malos de terra auferet? In terra sumus, terræ quoque hominibus conuersari cogemur.

Addemus unum & finem faciamus. Si quis sentiat sese in operibus cerimoniarum fiduciam habere, audax sit, & ea aliquando intermittat, nec in hoc requirat pontificum dispensationem, aut potestatem. In his enim quæ sunt fidei, quilibet Christianus est sibi Papa & Ecclesia, nec potest statui, aut statutum tenere aliquid, quod in fidei periculum cedere quoquomodo possit. Quod si consilium in hac re cum proximo uoluerit communicare, quo audentior sit, uirtute uerbi illius. Si duo super terram consenserint super quacunque re &c. optime facit. Hæc dico, quod sciam quod pertinet ad fiduciam operum nostrorum & periculosa legum humanarum superstitio in fidei sinceritatem. Vide ergo, quod omnia sunt libera nobis per fidem, & tamen omnia serua per charitatem, ut si multo seruius libertatis, & libertas seruitutis, quod nulli quicquam debemus, nisi ut diligamus inuicem. Sic Christus Ioan. x. dicit: Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inueniet. Ingressus in Christum, est fides, quæ nos colligit in diuitias iusticiæ dei, qua deo iam satis facientes iusti sumus, nullorum operum egentes ad iusticiam parandam. Egressus autem est charitas, quæ nos iusticiæ dei indutos distribuit in obsequia proximi, & exercitium proprii corporis, ad succurrendum alienæ paupertati, ut, & ipsi per nos attracti nobiscum ingrediantur in Christum. Sicut enim Christus exiit a deo, & attraxit nos, nihil querens in omni uita sua, quod suum esset, sed quod nostrum: Ita ubi fide ingressi fuerimus, & nos exire oportet, attracturi & alios, nihil querentes, nisi ut omnibus seruietes, multos saluemus nobiscum.

Nota.
Oia libera, omnia serua.

Ingressus in Christum & egressus.

Ut autem ad psalmum redeamus. Satis constat, incredulis nihil esse mundum, sed quia caro sunt, & spiritus domini non regnat in eis, studia quoque eorum putrida, ac talia prorsus esse, qualis est caro, sceda scilicet corrupta & abominata, id quod ipsa non tantum in morte, sed etiam in uita satis ostendit suis multipharis corruptionibus. Est autem in hebræo utrumque uerbum actiuum, Corruerunt, & Abominauerunt (si sicut liceret dicere) studia sua, seu melius in transitio tertij, Corrupta & abominata studia fecerunt, cum sit idem uerbum Gene. vi. Omnis caro corrumpit uiam suam, id est, fecit, ut esset corrupta. Vbi ne nostri (ut dixi) neutralenses negent, omnem uiam stultorum esse corruptam & abominatam, addit: Non est qui faciat bonum, ut prorsus nihil boni, sed omnia mala esse in hominibus doceat.

Redit ad propositum.

Dominus de caelo prospexit super filios hominum, ut uideat si est intelligens, aut requirens deum.

Aemulatione Mosis (Gen. vi.) hic uersus dicitur. Ille enim dicit: Videns autem deus quod multa malitia esset hominum in terra. Et iterum: Cumque uidisset deus terram esse corruptam, Vult enim æmulatione uerbi, etiam æmulationem morum

morum exprimere, ut sicut isti illos ante diluuium moribus referunt, ita et
uerbis arguantur, sed alio fine, illi enim diluuiio perditii sunt, hi uero in agni
onem peccatorum suorum prouocantur, ut meliore baptismi diluuiio seruentur.
Sic enim agit Paulus Ro. j. & ij. causans omnes esse peccatores Iudaeos &
Graecos, ut omnium deus misereatur. Vnde & hic psal. finit dulci promissione
dicens: Quis dabit ex Zion salutare Israel? cum auerterit dominus captiuitatem
plebis suae, exultabit Iacob & latibitur Israel.

*Prospicit de
caelo dominus
super omnes.*

Dicitur autem, deus de caelo prospicere super filios hominum, contra inso-
pientiam stulti, qui dicit deum non esse, ac si dicat: Non solum est deus, sed et
iam uidet, immo prospicit omnia, hoc est, uisu penetrat & pertingit ad omnia.
Deinde ne quis stultos illos & corruptores studiorum, puret esse unius alicuius
anguli homines, inter quos solos non sit qui faciat bonum: extendit sententiam
generaliter ad omnes, dicens, de caelo dominum prospicere, Vnde om-
nes homines in terra prospicit, ac nullus eum latet. Sic Gen. vi. uidit terram totam
tam corruptam esse. Et filios hominum dicit, in quo & quae ueritas hominum
intelligitur. In quibus uerbis duo occulte innuuntur: Primum, unus filius
us hominis, in quo solo omnes filij hominum iustificentur, propter quem &
scriptura tropum hunc seruat, ut filios hominum pro hominibus frequentissimi
me dicat. Quod & ille sit homo, sed non filius hominum, ceterosque omnes
esse & filios hominum & peccatores, in peccatis hominum conceptos & na-
tos. Verecundum est enim, & mite os spiritus sancti, qui cum pestilentissimos
dicere possit homines, mitiore titulo accusat, quod sint filij hominum, in quo satis
est comprehensa, licet tenui uocabulo, uniuersa miseria & malitia hominum.
Alterum, quod aliter apparent homines in prospectu dei, & aliter in prospectu
hominum: in conspectu dei non gloriatur omnis caro, ait Apostolus Ro. iij.
Pulchre indicat utrunque hunc conspectum intelligi, in hoc uersu, cum dicitur:
Dominus de caelo, non homo de terra, hoc uidisse & iudicasse.

*Differenter di-
citur filius ho-
minis et filius
hominum.*

*Mite os spiri-
tus sancti.*

Nam homines inuicem non modo non uident (saltem in omnibus) studia sua
esse corrupta, sed etiam laudant quandoque, & praedicant magna gloria, qualia
sunt, ingenia, artes, facinora, moralesque uirtutes (ut uocant). Inter cetera uero
omnia, nonne id quod omnium pessimum est, omnium maxime celebrant?
Pessime celebra-
bratur gloria
malorum.
Quis enim enim bellorum gloriam (id est, humani sanguinis effusionem) non
summam uirtutis inter homines posuit? Quid sunt Homerus, Virgilius, & re-
liqui Haeroici poetae, nisi incitatores, inflammatores, iactatores cruentissimi
crudelissimi, homicidarum, tyrannorum, truculentissimorumque hostium san-
guinis & generis humani? Ita ut periculum sit Christiano homini, si horum
libros legat, ne uel affectum cruentae huius gloriae imbibat, aut exdibus tantis
humani generis, mellita titillatus eloquentia, immo innata sanguinis humani
siti perditus, delectetur.

*Filij hominum
insanissimi.*

Vt ergo taceam spurciloquos poetas & carmina uenerea. Si in omnibus
alijs hominum filij essent integri, nonne sola belli libido eos ad unum omnes
insanissimos merito probaret? Quantus est queso iste furor: quanta caligo, de
strage, clade, sanguine, caede, & omni malorum caho, quod bellum infert, etiam
gaudere

IN SPALMVM

gudere, cantare, laudare ubi sanguineis lachrymis, omnes plorare conuenie-
 bat, praesertim, ubi non mandate deo, sed infaniente libidine dominandi &
 possidendi belligeratur, sicut gentes fecerunt, faciunt, & hodie, proch dolor,
 Christiani, populi pacis, filij dei, crudelius omnibus gentibus faciunt. Sit ergo
 ista laus Homero & similibus: Vbi Horatius dicit: Post quos in signis Ho-
 merus, Tyrtaeusq; mares animos in martia bella, uersibus exacuit. Modo Chri-
 stianus sciat hanc furiosam furiosorum laudem esse in conspectu filiorum
 hominum insignem, ceterum in conspectu dei abominatissimam. Atq;
 id est, quod poetis hominum peccatorum laudatoribus accidere omnes con-
 ficiantur, ut pleniore & feliciore uena insaniant, quando aut Martis, aut Ve-
 neris opera tractant, q̄ si pacis, aut castitatis, aut quouis diuina tentant, adeo
 impatiens est spiritus ille, quisquis est quo agitante calefcunt, pacis & quietis:
 ac si aquas Siloah, quae fluunt cum silentio, compares ad aquas fluminis fortes
 & multas, ut Isa. viij. & viij. facit.

Furiosa laus
 furiosorum.

Poetae sunt
 hominum peccatorum lau-
 datores.

Hebraeus, & hic uerbo transitiuo dicit, **יְהוָה**, Dominus prospicere fecit.
 In quo ostendit, non solum prospexisse dominum ipsum, sed & alios fecisse
 prospectores: Hoc est, prophetis reuelauit, qui filijs hominum annu-
 ciarent, quid essent & facerent coram deo, alioquin quo modo potuit Noe scire, ter-
 ram esse coram deo corruptam, nisi deus reuelasset: Nec hoc tacuit scriptura,
 cum dixit: Corrupta est autem terra coram domino. Coram domino, inquit,
 q̄ coram filijs hominum longe aliud uideretur: Ita, ut fide opus fuerit in his
 uerbis, sicut & Paulo opus est credi, quando omnes in uniuersum peccatores
 arguit, & inanes gloria dei, eadem loquens ex reuelatione. Simul hic commẽ-
 datur locus ille communis, ne quem iudicemus temere incognita causa, aut
 non conuicta, q̄ nec ipse dominus filios hominum inutiles pronunciet, nisi
 prius prospiceret, nec solum prospiceret, sed uideret, & cognosceret, sic enim
 ait, Dominus prospexit, ut uideret, sicut Gene. xj. Descendit dominus, ut ui-
 deret ciuitatem & turrim, quam aedificabant filij Adam. Et. xvij. Descendã,
 & uidebo, an clamorem, qui uenit ad me, opere compleuerint, an non est ita,
 ut sciam. Semper enim dominus praemisit nuncios, qui hominibus peccata eo-
 rum aperirent, & minas intarent, quoties aliquod in signe facere uoluit.
 Sic Ionas Niniuitis missus est. Sic Helias ante iudicium uenturus creditur, &
 multa talia. Vnde Amos. iij. Non faciet dominus deus uerbum nisi reuelau-
 rit secretum suum ad seruos suos prophetas.

Prophetis re-
 uelatur opa
 hominum.

Incognita cã
 nemo iudican-
 dus est.

Si est intelligens, aut requirens deum, Non est cõiunctio, aut, in hebræo, ma-
 leq; ponitur. Ponenda autẽ fuit potius coniunctio, & licet nec ipsa in hebræo
 sit, pro linguæ idiotismo, cum sit sensus copulatiuus, intelligens, & requirens
 deum. Fœcunda est hebræa lingua uerbis intelligendi, sciendi, sapiendi, quo-
 rum exactam & constantem differentiam, ego non ausim profiteri.

Tales inq; stultos, hoc uocabulo pingere uidetur Propheta, q̄ nullus sit in
 filijs hominum eruditus, seu sapiens, ac si dicat: Non solum ij, qui prẽ ceteris
 rudiiores sunt, non sunt intelligentes, sed & ij, qui multa garrunt, sicut amici
 Iob, Heliu, Balaam (quorum sapientiz, aliorum ruditati comparatz, non est
 numerus) nihil intelligunt, quia nunq; ea gustu aliquo uitæ & experientiz co-
 gnouerunt.

gnouerunt. Ad hanc significationē uerbi mouet, quod & psal. xxxij. inscribitur: Intellectus, seu eruditio dauid, & multis alijs psalmis, in quibus uita & experientia eruditi uidentur loqui, experientia in q̄, non naturæ uita sed gratiæ dono exercitata. Est autē absoluta locutio: Non est intelligens, nem enim addit, quid non intelligat, deum ne, an alia, ut hanc absolutam eruditio nem uita usū paratam intelligamus, quæ facit, ut homo, in omnium rerum & doctrinarum sorte, & prudenter iudicet, & recte sapiat de deo & omnibus, quæ re fit ut idoneus sit & alios recta docere, ut non inepte, hoc uocabulo, imperitiosos & garrulos magistros argui intelligeremus, Sicut sequenti, Non est requirens deum, auditores, seu imitatores.

Absoluta eruditio uita usū parata.

Sola charitas, non quæ sua sunt, querit.

Veri intelligentes.

Requirere deum.

Pietas summa in Christū & homines.

Requirens deum. Hoc uerbo prauitatem affectus taxat, sicut præcedente eruditatem mentis, q̄ ubi non est uera dei notitia, nec uerus amor est, omnes enim querunt quæ sua sunt, ait Apostolus, excepta sola charitate, quæ querit non quæ sua sunt. Et hoc uitium cordis humani, subtilius est, q̄, ut cognosci ab homine possit, de quo saepe diximus. Hæc enim duo, non intelligere, non querere deum, includit omnia illa monstra, quæ psalmo. v. dicta sunt, Impietatem, malignitatem, iniusticiam, mēdaces, quia per hæc, inquinata est eorum mens & cōscientia. Caueamus ergo, non intelligētes hoc loco accipiamus, pro istis speculationibus hominum, qui multa, grandia, singularia de rebus diuinis fabulari, didicerūt, sed qui pauca multo uita usū sic apprehenderunt, ut de oibus omnium iudicent, & ut uocāt, animā legis intelligant. Nec requirere deū, sit, oratiunculis, aut repertis opusculis, quouis alio proprio studio ad deum comprehendendum niti, & ut dicunt, pro æterna salute, facere bona meritoria, sed hoc est querere deum, in omnibus nihil suorum querere, omnia in gloriā dei & commodum proximi, tam facere, q̄ pati, id quod est, abnegare seipsum cum omnibus suis, seruum aliorum fieri, summa, scilicet, in deū & homines pietas, Cōtra quam nemo acrius pugnat, q̄ uiri sanguinum & dolosi, qui deum querere sibi uidentur, & seipsum querunt. Quare non ad opera, sed ad affectum & uotum hominis, hoc uerbum querendi aptemus, & uidebimus in filijs hominum nō esse qui querat deum, sed omnes esse, aut manifestis peccatis malos, aut dolosa specie peiores. In hūc modum Paulus hūc locū Ro. ij. inducit, tam contra gentes manifestarios peccatores, q̄ contra Iudæos umbratiles sanctos dicens: Causati sumus Iudæos & Græcos omnes sub peccato esse, sicut scriptum est: Quia non est iustus quisq̄, non est intelligens, non est requirens deum, omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usq̄ ad unum. Vbi Apostolus per hanc particulam: Non est iustus quisq̄, quæ hoc psalmo nō ponitur, colligere, & exponere uideatur sensum primi uersus: Dixit insipiens in corde suo, non est deus: Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis, nō est, qui faciat bonū. Nisi per non esse quemq̄ iustū, uoluit idem, quod non esse qui faciat bonum. Et uideamus, q̄ non adducat scripturam, ad uerbum, sed ad sensum tantum.

Vbi nunc est liberum arbitrium: ubi uirtutes morales: ubi prudentia & scientiæ practicæ directrices hominum in agibilibus: Vitiæ scilicet sunt naturæ, seu potius, dona dei, per uitiā naturæ, id est, cæcitatem mentis nihil intelligentis & prauitatem affectus non querentis quæ dei sunt, inquinata, abominata, & reprobata.

Omnes